

tijke verklaring
kking „mijne
een ernstigen

ilde aansporen
de gasten te
eh anders zou
den bruidegom

merking. „Het
om hulp. Maar
a een dergelijk
p 74).

is in den fami-
Maar dat is
lijk staat, dat

In de eerste
op de bruiloft
ogenblik voor-

tried hadden,
ge verklaring
erbaar tooneel

maakt, de proe-
Jezus had ge-
l, eindelijk die

er dingen, van
te en nederda-
u aan zouden

eren van
22 als den ken-
heid aanduidt,

nstanders zijn
verscheen om
ijn om te doen

begon, dat de
voorheen een
che openbarin-

tenslotte nog,
zoolang onder-

te gebeurtenis-
gezeild hadden,
best ontwakten.

tuld verwachtte
t haar, Maria,
te geven? Zij

haar Zoon; zij
t op haar aan-
zoo algemeen

wil niet slechts
ruidgeom, doch
d ter inwijding

let, nu de wijn
e engel neder-
laats grijpt als

andere moei-
end hebben om
Messias; het is

s aangaat, zien
den vorm der
Hij wordt ulte-

gebruik te ma-
tel nauwkeurig
n hij evenmin

op de aanspor-
izeers (Matth.

is: de heilstijd
ch als Messias
vraag, in deze

emin bijna een
voor heel Israël
en als de Mes-

s anders den-
ymbool van de
ten Messias. In

et 't van Juda:
noch de wet-
Silo komt; en

zijn. Hij bindt
en het veulen
ok. Hij wascht

in wijndruiven-
or den wijn, en

aan den zoom
plex van Kades
nd, waarin een

beginnen, dan
aan bezien, als
l vreugdevoller

wijntros (Num.
eg als symbool
vergulden wijn-

er vrome giften
uwe ranken en
(p. 7).

ben geen wijn,
Messias en op
heilstijd in te

aan Maria geeft
heb Ik met u te

K. MEIMA.

* Onware voorlichting van den Heer K. Norel

Nog een paar staaltjes na die van verleden week. „Het propageeren van Schilder's opvattingen ging echter door" (d.w.z. na het begin van den oorlog). Welzoo. Hij had anders geen krant meer. En de opvattingen van „De Heraut" werden wel gepropageerd, want het blad bleef verschijnen. Maar de heer Norel weet daar zeker niets van? Evenmin als van „Schilder's opvattingen"? Evenmin ook als van die van de professoren Vollenhoven en Dooyeweerd, waar „men" ook tegen aan 't vechten was..... op een synode, die er heelemaal niets van begreep. Ik denk overigens, dat de verdedigers van de synode van '44 dit kerknieuws van den heer Norel wel met de noodige bezorgdheid zullen lezen, want zij verzekeren, dat het heusch niet ging tegen „Schilder's opvattingen". Blijkbaar geloofde de heer Norel hen evenmin als dat hij iets begrijpt van „Schilder's opvattingen".

Nieuw zinnetje: „De vrienden van den professor" (lacht niet, vrienden), „legden sommige zinsmeden in een praedictie en in de toelichting der synode-besluiten van 1912 aldus uit, dat de synode zou gekozen hebben vóór de „kuyperiaansche" en tegen de „afgescheiden" beschouwing van het verbond". Wel zoo, wel zoo. En dan heeft Schilder in een uitvoerige Kuyper rede (gedrukt) onstandig aangehouden, dat de afgescheidenen geen eigen dogmatische opvatting, ook niet van het verbond hadden. Maar de Heer Norel schrijft maar. Maar wat hij niet weet, dat is dit: dat cand. H. J. Schilder bijkens officiële besluiten en synodale handelingen en rapporten en brieven (officieel) van prof. Grosheide naar de bedoeling der synode (zel de voorzitter Grosheide in een officieel brief) niet mocht leeren wat Hel de Cock, Kampen's eerste dogmaticus, uitdrukkelijk tegen Kuyper had staande gehouden. Niets weet de heer Norel, noch van Hel, de

Cock, noch van „cand. H. J. Schilder" en de brieven van prof. Grosheide in dezen. En toch maar schrijven. —

We slaan een beetje andere verzinnsels over, en komen dan tot de volgende fraaiheid:

„Het verschil tusschen de houding van professor Schilder en die van Hendrik de Cock dringt zich op"..... „Nadat hij (de Cock) niet alleen geschorst, maar afgezet was met verlies van tractement, aarzelde hij nog lang al eer hij den band met het genootschap brak. — Professor Schilder achtte het noodzakelijk onmiddellijk met het kerkverband te breken". Zoo zoo. De heer Norel heeft letterlijk over niets gestudeerd. Met de stukken is bewezen, dat De Cock is heengegaan VOORDAT hij was afgezet (ze hebben zelfs een keer een maatregel ongedaan gemaakt). De Cock zel vóór zijn afzetting: Ik scheid me af. Schilder wachtte rustig tot „ze" hadden afgezet. Waarmee nu officieel vaststond, welke leer en welk kerkrecht bindend waren verklaard in een afgesloten gehandhaafde procedure, waarvan de gronden allemaal op papier staan. — al vertelt de heer Norel er niet één van. En Schilder scheidde zich toen heelemaal niet af. Hij heeft nooit aan één kerk 'n briefje geschreven: Ik scheid me af, of: Ik onttrek me. Hij heeft zelfs schriftelijk gewaarschuwd, dat men zulke fantasieën niet afkondigen moest van den kansel, omdat hij nooit ergens voor „bedankt" heeft.

Het gaat me niet om K. S. Maar wel om deze door en door valsche voorstelling aangaande onze kerken en haar vrijmakingsgeschiedenis. Waarom in vredesnaam drukt de heer Norel geen besluiten af? En geen schorsingsgronden over al die honderden? Schaamt hij zich er voor? Dan moet hij zich ervan vrijmaken. Maar niet anderen beladden.

En daarom houden we nog een beetje andere valsche beweringen van den Heer Norel in petto.

Als iemand zijn adres weet, verzoek ik, het mij te melden. Ik zal hem dan de Reformatie nummers doen toezenden.

K. S.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Verband en Verbond (II)

Wanneer ik in het voorgaande stelde, dat wij de oprichting van het Gereformeerd Sociaal en Economisch Verband ook zien in causaal verband met onze Gereformeerde belijdenisschriften en onze belijdenis daarvan, dan moet dit voor een goed begrip van ons bedoelen worden geplaatst in dat ééne groote raam, waarin Zondag 32 van den Heidelbergischen Catechismus het leven van den Christenbelijder plaatst, wanneer hij in het derde deel gaat handelen van de dankbaarheid, die men Gode voor de verlossing schuldig is en daarbij de noodzakelijkheid van goede werken als volgt ter sprake brengt: „op dat wij ons met ons gansche leven Gode dankbaar voor Zijn weldaden bewijzen en Hij door ons geprezen worde".

Binnen datzelfde raam beweegt zich ook artikel 24 van de Nederlandsche Geloofsbelijdenis, wanneer daarin beleden wordt: „Zoo is dan onmogelijk, dat dit heilig geloof ledig zij in den mensch; aangezien wij niet spreken van een ijdel geloof, maar van zulk een, hetwelk de Schriftuur noemt: een geloof, dat door de liefde werkt, dat den mensch beweegt om zich te oefenen in de werken, die God in Zijn Woord geboden heeft; welke werken, als zij voortkomen uit den goeden wortel bij God aangenaam zijn, overmits zij alle door Zijn genade geheiligd zijn".

Het leven van den Christen, niet maar alleen het leven van den Christen in het directe contact met de kerkelijke samenleving, maar het gansche leven van den Christen, zooals de Catechismus het uitdrukt, in alle levensverhoudingen, moet dus zijn, een leven, staande onder het gezag van deze geloofsbelijdenis. Het moet zijn een leven in geloof, dat door de liefde werkt, en dat den mensch beweegt om zich te oefenen in de werken, die God in Zijn Woord geboden heeft.

Dat geldt ook voor dat gebiedsdeel van het leven van den mensch, waar wij de sociale en economische verhoudingen aantreffen. Het komt mij dan ook voor, dat wij geen betere en juistere omschrijving kunnen kiezen voor de doelstelling van ons Gereformerd Sociaal en Economisch Verband, dan dat wij ook hier ons nadrukkelijk baseeren op en kracht putten uit onze Belijdenis, dat wij ook waar het de sociale en economische verhoudingen betreft, door de bezinning in ons Verband willen gaan onderzoeken, wat ons God te dien aanzien in Zijn Woord geboden heeft, om ons zodoende te kunnen oefenen óók in deze werken.

Er zijn er binnen den Gereformeerden levenskring, die de gedachte ingang willen doen vinden, dat men deze bovenstaande belijdenis uitsluitend moet zien als een belijdenis voor de kerk, waarnaast dan weer een andere belijdenis met andere formulering en begrenzing zou kunnen hebben voor de politiek, het staatkundige leven, voor de sociale en economische levensverhoudingen, voor de maatschappij.

Het is evenwel duidelijk, dat men op deze wijze, ingaande tegen de pretentie van onze belijdenis zelf, dat zij raakt maar niet een sector van het leven van den Christen, den sector waar die Christen kerkmens is, maar het gansche leven van den Christen, zich daarover uitsprekt, daarvoor haar directieven geeft,

zonder iets daarvan uit te zonderen, bezig is, te verzeilen tegen wil en dank in niet-gereformeerde, piëtistische wateren, waarbij men als kerklid leeft binnen de kerkmuren met zijn dan stellig ingekorte, gekortwikte, kerkelijke belijdenis, om vervolgens in het leven als mensch in maatschappij en staat, binnen anders gekozen en geformuleerde, principiële fundeering en begrenzing op een aldus geconstrueerde basis van z.g. christelijke beginselen, zijn activiteit te kunnen gaan ontplooiën.

Het is onvermijdelijk, dat hierdoor op den duur, en naar het mij voorkomt, reeds vrij spoedig, ontstaat een zeker dualisme, niet alleen in de praktische levenshouding, maar ook in de principiële fundeering van waar men uitgaat. Het gevaar is allerminst denkbeeldig, maar in onze dagen reeds bij menigeen in woord en daad levensgroot waar te nemen, dat dan terwille van de gediensigheden der praktijk, uit praktische overwegingen, om behoud en bevestiging of ook ter verkrijging van bepaalde posities in maatschappij en staat, de waarde van de belijdenis als belijdenis voor het geheele leven, steeds meer op den achtergrond geraakt en in het gedrang komt. Men behoeft er dan ook tegenwoordig helaas niet meer vreemd van op te zien, wanneer men zelfs kerkelijke ambtsdragers in een

Te laag en te hoog gegrepen

Sommige schrijvers blijven in vrijwel hun geheele oeuvre zichzelf gelijk, andere wagen zich ineens op een voor hen tot dusver vreemd terrein en stellen te leure of vlechten zich een nieuwen lauwerkrans.

Een snellen opgang maakte Arjen Miedema. Na zijn eerste stelling. In beide handpalmen, waarin hij zich dadelijk ontpopte als een schrijver van formaat, kwam hij door z'n Gesprekken met G a b r i ë l letterlijk en figuurlijk in hogere sferen. Deze apocalyptische roman deed benieuwd de vraag rijzen, wat hierop zou kunnen volgen. Velen zullen dan ook gegrepen hebben naar zijn derde boek, De Heer van 't W o l d ' l. Waren de verwachtingen te hoog gespannen, of is dit boek werkelijk een achteruitgang? Ik geloof het laatste. Het toont op verschillende plaatsen wel de hand des meesters, maar het geheel is niet meesterlijk.

De oorzaak kan niet liggen in het onderwerp, want een goed schrijver zou hier stellig een sterken roman van hebben kunnen maken. Veeleer krijgt men den indruk, dat hier haastwerk geleverd is, dat de serie-reeks een goed schrijver heeft doen struikelen.

Het boek speelt in de laatste maanden der bezetting, op een boerderij, bewoond door een klompmakerszoon, die door zijn buitengewone schraapzucht, het tot rijken boer gebracht heeft. Deze man, die bekend staat als en zich uitteefte voor goede christen, is een walgelijk soort hypocriet. Van den honger van zijn medeburgers weet de gierigaard misbruik te maken ten voordeele van zijn geldkist, dien hij vult met z'n bloedgeld. En dat alles onder den schijn van goed vaderland, die de Duitschers listig benadeelt, en van een vroom christen, die zijn hongerige klanten niet het allermeeste laat betalen. De heele figuur, vooral in zijn christen-zijn, is nogal gechargeerd.

Niet onverdienstelijk als humor, is de wijze waar-

1) Uitgave Bosch & Keuning N.V., Baarn.

bepaalde, kerkelijke groepeerings, zich over de belijdenis hoort uitlaten, zool niet laatlunkend, dan toch haar waarde aanzienlijk devalueerende en reduceerende tot die van een historisch document uit het grijs verleden, dat in bewoordingen en formulering maar bezwaarlijk meer paat in onzen tijd, op grond van welke overweging men zich dan ook veroorlooft met een tamelijk vrije, persoonlijke beoordeeling er tegenover te staan. Het bewust stellen en handhaven van de belijdenis der kerk exclusief voor het leven als kerklid, strikt gehouden binnen de begrenzing van de eigen kerkelijke gemeenschap en het hebben van aparte belijdenissen, of wat men dan noemt programma's van beginselen voor het maatschappelijke en staatkundige leven, deze laatste zeer bewust buiten de binding van de belijdenisschriften van de Kerk des Heeren om, gaat dan ook uiteindelijk zelfs ten koste van die nog aanvaarde en aangehouden waarde van de belijdenis als regulerend het leven als kerklid. Wanneer de kerkelijke belijdenis niet meer geldt voor het geheele leven, en over dat geheele leven niet meer haar woord mag spreken, dat geheele leven niet langer principieel binnen haar begrenzing binden mag tot behoud van dat leven, dan staat in feite niet veel meer de secularisatie van dat leven, die zich geleidelijk aan gaat voltrekken, in den weg, welke secularisatie dan ook zienderogen de overhand krijgt in onze dagen. Dan wordt de belijdenis gedegradeerd tot statuut van een bepaalde godsdienstige gemeenschap, zooals er meer zijn.

Toen ik in onze eerste vergadering voor U sprak, richtte ik mij in dit verband tegen bepaalde uitslatingen in twee Christelijke dagbladen uit het Noorden. Van deze zijde kwam sindsdien geen dupliciek onder mijn oogen. Eenzelfde skepsis ten aanzien van de waarde van de geloofsbelijdenis en dan ten aanzien van de maatschappelijke organisaties kwam ook aan het woord in een artikel in de Gids van November vorig jaar van de hand van den oud-secretaris van het C.N.V., den heer Amelink, die op grond van het door hem signaleerde feit, dat in een kerkelijk blad ten aanzien van kerken, die toch de belijdenisschriften nog aanhielden, geconstateerd was, dat zij tot valsche kerken waren geworden, meende te mogen stellen, dat daaruit dan toch wel bleek, dat dus die kerkelijke belijdenis ook al geen garantie gaf tegen verwatering, afval en ketterij. Voor wat het daarop door mij gegeven antwoord betreft, moge ik verwijzen naar mijn artikelen in De Reformatie onder den titel: „Bestrijding gehandhaafd".

Op grond van de positieve, in het voorgaande genoemde motieven, die met meerdere zouden zijn aan te vullen, en die ontleend zijn aan de belijdenisschriften der kerk zelf, blijven wij dus standvastig bij onze bij het begin van ons optreden reeds naar voren gebrachte overtuiging, dat het eisch is, ook de vragen op sociaal en economisch gebied in een principiële bezinnings-organisatie, als door ons beoogd, te onderzoeken in verband met, dat is in geestelijken samenhang met de drie Formulieren van Eenigheid als kerkelijke belijdenis en dat wel in deze beteekenis, dat deze belijdenis ons de hoofdsom leert van hetgeen door God in de Heilige Schrift als enige, absolute kenbron der normen voor ons leven, van ons wordt gevraagd.

P. GROEN.

LITERATUUR EN KUNST

op de listigerd door zijn geldzucht verleid, in handen valt van zijn vijand Hannes, zijn buurman uit het kleine huisje, die in alles zijn tegenbeeld is. Van rijke kom-af, wordt hij dank zij zijn spijzucht en losbandigheid uit zijn ouderlijk huis verjaagd, waarna hij met een door hem verleid meisje gaat samenwonen in een krot. Hij leeft van stroopen, is een zorgeloze kwajongen en een doorgewinterde vrijdenker en spotter, kortom, iemand die op alle punten moet botsen met zijn rijken buurman, wat dan ook doorgaans het geval is.

Ook hij is als romanfiguur net iets te overdreven, om nog levensrecht te zijn. Beter is zijn „vrouw", die aanvankelijk, evenals de boerin, op den achtergrond blijft. Wanneer echter deze vrouwenfiguren „los" komen, blijken ze, met al hun verschil, beiden uit het goede hout gesneden te zijn.

Weer veel minder, ja op het caricaturale af, is de tekening van een oud wijfje, Sanne, een kalenderbladjes-christin uit antieke Kerstboekjes. Het slot van het boek, waarin zij sterft, en de gierigaard en de losbol beiden, vooral door haar toedoen, zich bekeeren, past geheel in het raam van die lectuur.

Men meene evenwel niet, dat deze roman saai en vervelend is. Het tegendeel is waar: hij zit vol actie, is met vaart geschreven en daardoor levendig en dikwijls boeiend en vol spanning. Als verhaal uitstekend, mist hij toch de zielkundige teekening en ontwikkeling, die den goeden roman kenmerken. En dit is jammer, daar Miedema getoond heeft een roman te kunnen schrijven, zelfs een roman, die ver boven het gewone genre uitblinkt. Hier heeft hij dit niet gedaan, maar schaarde hij zich in de rij der vertellers en maakt daar geen slecht figuur.

Een tweede schrijver, die ineens van koers veranderde, is Aart Romijn, wiens vorige romans: De